

BÀI 17: SILIC VÀ HỢP CHẤT CỦA SILIC

I. MỤC TIÊU:

1. Kiến thức: HS biết được:

- Vị trí của silic trong bảng tuần hoàn các nguyên tố hoá học, cấu hình electron nguyên tử.
- Tính chất vật lí (dạng thù hình, cấu trúc tinh thể, màu sắc, chất bán dẫn), trạng thái tự nhiên, ứng dụng (trong kĩ thuật điện), điều chế silic ($Mg + SiO_2$).
- Tính chất hoá học: Là phi kim hoạt động hoá học yếu ở nhiệt độ cao tác dụng với nhiều chất (oxi, cacbon, dung dịch NaOH, magie).
- SiO_2 : Tính chất vật lí (cấu trúc tinh thể, tính tan), tính chất hoá học (tác dụng với kiềm đặc, nóng, với dung dịch HF).
- H_2SiO_3 : Tính chất vật lí (tính tan, màu) sắc, tính chất hoá học (là axit yếu, ít tan trong nước, tan trong kiềm nóng).

2. Kỹ năng:

- Viết được các PTHH thể hiện tính chất của silic và các hợp chất của nó.
- Tính % khối lượng SiO_2 trong hỗn hợp.

3. Thái độ: Kích thích sự hứng thú với bộ môn, phát huy khả năng tư duy của học sinh

4. Phát triển năng lực

- Phát triển năng lực phát hiện và giải quyết vấn đề
- Phát triển năng lực sáng tạo và làm việc nhóm

II. PHƯƠNG PHÁP:

- Dạy học phát hiện và giải quyết vấn đề
- PPDH đàm thoại tái hiện

III. CHUẨN BỊ GIÁO CỤ:

1. **Giáo viên:** Thí nghiệm ảo: Viết chữ lên thủy tinh bằng dd HF. Máy chiếu.
2. **Học sinh:** Học bài cũ, chuẩn bị bài mới

IV. TIẾN TRÌNH BÀI DẠY:

1. **Ôn định lớp:** Kiểm tra sĩ số, đồng phục...
2. **Kiểm tra bài cũ:** không kiểm tra
3. **Nội dung:**

Đặt vấn đề: Gv trình chiếu thí nghiệm viết chữ lên thủy tinh? Vì sao ta có thể viết chữ lên thủy tinh bằng dung dịch HF, bây giờ chúng ta sẽ tìm hiểu

HOẠT ĐỘNG GV VÀ HS	NỘI DUNG
Hoạt động 1: Tính chất vật lí và tính chất hóa học của Si - Gv nêu vấn đề: Nguyên tố Si thuộc nhóm IVA dưới cacbon, hãy nghiên cứu tính chất, ứng dụng, trạng thái tự nhiên và điều chế silic. - Gv: Cho hs thảo luận nhóm 3' và báo	A. Silic: I. Tính chất vật lý: Sgk II. Tính chất hoá học: - Số OXH của Si giống C: -4, 0, +2, +4 - Vừa có tính khử, vừa có tính oxi hoá. 1. Tính khử: <i>a. Tác dụng với phi kim:</i>

cáo.

+ Nêu TCVL đặc biệt của Si và so sánh với cacbon.

Hs: Nghiên cứu sgk và trả lời

+ Có 2 dạng thù hình: Tinh thể và vô định hình. (giống C).

+ t^0 sôi và nhiệt độ nóng chảy cao (giống C)

+ Silic có tính bán dẫn (khác C).

- Gv: Yêu cầu hs nghiên cứu sgk, rồi so sánh C với Si có tính chất hoá học giống và khác nhau như thế nào? Lấy phản ứng minh hoạ?

Hs:

- Giống nhau: Thể hiện tính khử và tính oxi hoá.

- Khác nhau: Si có thể tan trong dd kiềm, Si là phi kim hoạt động < C

- Gv: Yêu cầu hs viết pthh thể hiện tính khử và tính oxi hoá của Si.

Hs: Trình bày.

- Gv: Kết luận

Hoạt động 2: Trạng thái tự nhiên, điều chế và ứng dụng

- Gv: Yêu cầu hs nghiên cứu sgk và cho biết.

+ Trong tự nhiên Si có ở đâu? Si có tồn tại ở dạng nào? Tại sao?

+ Si có những ứng dụng nào? Ứng dụng đó có liên quan tới tính chất nào của Si?

+ Si được điều chế như thế nào?

Hs:

+ Si trong vỏ trái đất. Không tồn tại ở dạng đơn chất. Si có trong hợp chất:

SiO_2 , khoáng vật.

+ Ứng dụng dựa vào tính bán dẫn để làm linh kiện điện tử, hợp kim.

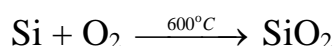
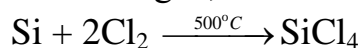
Hoạt động 3: Silic đioxit

- Gv: Cho hs quan sát mẫu cát sạch, tinh thể thạch anh và cho nhận biết về TCVL của SiO_2 .

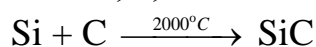
Hs: Nêu TCVL trong sgk

- Với Flo ở đk thường: $\text{Si} + 2\text{F}_2 \rightarrow \text{SiF}_4$

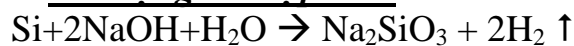
- Với halogen, O_2 : ở t^0 cao

- Với C, N, S: ở t^0 rất cao

b. Tác dụng với hợp chất:

2. Tính oxi hoá: Khi tác dụng với kim loại ở t^0 cao tạo các silixua kim loại

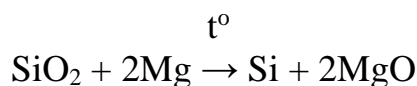

III. Trạng thái tự nhiên: Sgk

IV. Ứng dụng: Sgk

V. Điều chế:

- Dùng các chất khử mạnh như Mg, Al, C để khử SiO_2 ở t^0 cao.

B. Hợp chất của silic:

I. Silic đioxit (SiO_2):

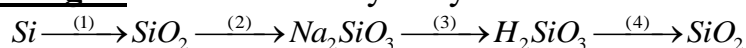
* T/c vật lý: Sgk

* T/c hoá học:

- Oxit axit nên td kiềm đặc nóng hoặc nóng chảy.

- Gv: Dự đoán tính chất hoá học của SiO_2 và viết pt phản ứng minh hoạ. Hs: SO_2 thể hiện: + Oxit axit + Khả năng tan trong HF (giải thích cho thí nghiệm ban đầu) - Gv: Nhận xét ý kiến của hs và kết luận <u>Hoạt động 4: axit silixic và muối silicat</u> - Gv: Yêu cầu hs đọc sgk, cho biết: + Tính chất vật lí và hoá học, ứng dụng của H_2SiO_3. + Tính chất vật lí và ứng dụng cơ bản của muối silicat. Hs: Tóm tắt kiến thức theo nội dung trên.	$\text{SiO}_2 + 2\text{NaOH} \xrightarrow{t^\circ} \text{Na}_2\text{SiO}_3 + \text{H}_2\text{O}$. - SiO_2 tan được trong HF. $\text{SiO}_2 + 4\text{HF} \rightarrow \text{SiF}_4 + 2\text{H}_2\text{O}$ <u>II. axit silixic (H_2SiO_3):</u> - Kết tủa keo: Không tan trong nước. - Dễ mất nước khi đun nóng: $\text{H}_2\text{SiO}_3 \xrightarrow{t^\circ} \text{SiO}_2 + \text{H}_2\text{O}$ - Là axit yếu, yếu hơn cả H_2CO_3 $\text{Na}_2\text{SiO}_3 + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{H}_2\text{SiO}_3 \downarrow + \text{Na}_2\text{CO}_3$ <u>III. Muối silicat:</u> - Đa số muối silicat không tan. - Chỉ có muối silicat của KL kiềm tan trong H_2O.

4. Củng cố: Hoàn thành dãy chuyển hoá sau:

V. Dặn dò:

- Học bài, làm bài tập trang 79 SGK
- Đọc thêm bài “Công nghiệp Silicat”
- Chuẩn bị bài “Luyện tập”